

BÚCSÚZÓUL.

Változás az élet. Én is búcsút mondok immár huszonegy éven át megszokott és nagyon szívemhez nőtt munkakörömmek, a Magyar Paedagogia szerkesztésének. Nehezen válok meg tőle, de meg kell válnom, hogy alkalmam legyen egyéb munkáim elvégzésére.

Kedvezőtlen körülmények között, válságos időkben, közvetlenül a proletárdiktatúra kikiáltása előtt vettem át a folyóirat szerkesztését olyan kiváló szerkesztő kezéből, aminő *Imre Sándor* volt. Azóta csaknem szakadatlanul anyagi gondokkal kellett küzdenünk; drágasággal, szegénységgel viaskodnunk, s ezért folyóiratunknak mindegyik évfolyama többé-kevésbé csökkentett terjedelemben jelent meg, a két legínségesebb esztendőben, 1923-ban és 1924-ben éppenséggel öt és hat ívre összezsugorodva. Nem volt könnyű dolog megválogatni, mi jelenjen meg a folyóiratnak ilyen szűkre szabott hasábjain. De nem is álltam magamra hagyva ebben a kényes munkában. Olyan kiváló egyéniségek támogattak közreműködésükkel elnöki minőségükben, mint *Fináczy Ernő*, *Kornis Gyula* és *Pintér Jenő*, az állandó dolgozótársak közül pedig *Kemény Ferenc* és *Gyulai Agost*. Ha a folyóirat e küzdelmes évek során is megállta helyét és betöltötte hivatását, akkor ez főképpen az ő érdemük. Nekik és minden cikkírónak hálás köszönetet mondok a búcsúzás percében, egyszersmind őszinte szívből kívánom, hogy annyi sanyarú esztendő után most már szebb idő virradjon a magyar szellemi életre s vele együtt a Magyar Paedagogiára.

Nagy J. Béla.

BEKÖSZÖNTŐ.

Nagy J. Béla, ki Társaságunk tudományos folyóiratát 21 éven át szerkesztette, hivatali nagy elfoglaltsága miatt nem tudván tovább vállalni a szerkesztésnek sok aprólékos gondot adó és sok időt emésztő munkáját, a lefolyt év végével megbízatása alóli fölmentését kérte. Az elnökségtől nyert megbízással, a félszázados évfordulóhoz közeledve, Társaságunk főnnállásának s folyóiratunk életének 49-ik évében, 1940-től kezdve a jelen számmal én veszem át a Magyar Paedagogia szerkesztését. Mint a Társaság 1904 óta, 36 éven át működő titkárának az egyesület sorsa és mindennemű ügyei valóban szívemhez nőttek. A Társaságnak a világháború előtti fölvirágzását, a háború utáni szomorú években fájdalmas sorvadását, majd 10—15 évvel ezelőtt új erőre ébredését változó érzelmekkel főleg a Magyar Paedagogia sorsfordulataiban éltem

át. Azért szívem szerint is avval a hivatással veszem át a szerkesztői tisztet, hogy folyóiratunk lassankinti új fölemelkedését tovább munkáljam. Törekvésem az, hogy a folyóiratnak a tudományos színvonal megőrzése mellett ívterjedelmét legalább megközelítőleg békebeli színvonalára emeljem, fejlődését a közelálló félszázados fönnállás szép ünnepéig odaadó munkával befejezzem, hogy azután, ha folyóiratunk 51-ik évfolyamától kezdve, talán nem is a régi 40—50 ívnyi terjedelemben, de legalább 30 ívre megnövekedve megindíthatja második félszáz-esztendei életét, nyugodtan átadhassam a szerkesztői tollat az utánunk következő nemzedék arra hivatott szellemi munkásának.

Ebben a hitben és reményben vállalom az előttem álló szerkesztői feladatot, egyesítve — mint már egykor, régen, mai rendes tagtársaink nesztorának, *Kovács Jánosnak* kezében 1900—1903-ig — a titkári tisztet a szerkesztői megbízással. Ebben a minőségben nem kezdek meg munkámat méltóbb dologgal, mint azzal, hogy érdemes elődömmek, *Nagy J. Béla* c. gimn. igazgatónak négy lustrumon át odaadással, gondosan, szaktudással, sokszor igen nehéz körülmények között végzett, példászerű szerkesztői munkájáról külön emlékezzem. Éppen akkor, amikor *Nagy J. Béla* a magyar tudomány, irodalom és pedagógia területén jónévű, kiváló elődök: *Csengeri János*, *Négyesy László*, *Kovács János*, *Weszeley Ödön* és *Imre Sándor* után, kiknek mindegyike 4—5 éven át gondozta folyóiratunkat, 1919 novemberében átvette a Magyar Paedagogia szerkesztését, nehéz évek következtek a magyar tudományos folyóiratokra. A Magyar Paedagogiának is meg kellett érnie terjedelmének nagyarányú csökkenését. El kellett érnie a szomorú mélypontot, amikor csak évi 5 ívet tudott szentelni az elméleti pedagógiai szaktudomány művelésére. *Nagy J. Béla* azonban tisztában volt avval, hogy bár a kellő terjedelem-nyújtotta tér is fontos egy tudományos folyóirat szerkesztőjére nézve, még fontosabb és szükségesebb a szigorú kritikával, nagy lelkiismeretességgel és szakszerű irányítással megóvott tudományos színvonal, mert ezzel a magyar öntudatnak s az akkori középeurópai helyzetünkben annyira fontos kultúrfőlényünknek, így tehát nemzeti hivatásunknak tartozunk.

A világháború utáni első évek súlyos anyagi nehézségei között s később a meginduló föllendülés, majd ismét előállott hét szűk esztendő folyamán egyaránt sikerült *Nagy J. Bélának* szerkesztői tevékenységével a rábizott feladatot kitünően megoldani. Leléptekor most megnyugvással tekinthet vissza szerkesztői munkásságára, melynek időtartamával — 21 éven át — messze fölmulta a folyóirat előbbi szerkesztőit, szellemével és tartalmával pedig méltónak bizonyult kitünő, de szerencsésébb elődeihez. Hosszú kitartása jó és rossz időkben és a folyóirat magas színvonalának megőrzése oly érdemek, melyek a folyóiratnak magának, a

Magyar Paedagogiai Társaságnak és vele a magyar tudományosságnak évkönyveiben méltán fognak följegyeztetni.

Az ilyen újra fölvirágozni induló folyóiratot, mely a magyar társadalom és tudomány szellemi és anyagi pártfogását nem nélkülözi, sőt az utóbbi években eléggé boldogult is, és a jövő megokolt reménysége szerint e tekintetben még szerencsésebb helyzetbe fog jutni, szerkesztői minőségben átvenni tiszta lelki öröm. Ennek megfelelően törekedni is fogok feladatomat elődeimhez méltóan, az ő szellemükben, de a kor kívánalmaihoz is alkalmazkodva megoldani. Erőt és segítséget fog adni ehhez az, hogy a Társaság elnökségének közreműködése, néhai Fináczy Ernő hagyományai szerint, úgy, mint a múltban volt, a jövőben is biztosítva van számomra, miként a folyóirat címlapja is jelzi.

Magamévá téve azért elődeimnek a folyóirat megindításakor adott s azóta töretlenül fönntartott programját, a Társaság szellemének is megfelelően, folyóiratunkat a magyar pedagógiai tudomány központi közlönyének kívánom tekinteni. Ez értelemben ajánlom mind a Magyar Paedagógiát, mind magamat a Társaság tagjainak és hazánk összes pedagógusainak jóindulatú munkatársi támogatásába!

Gyulai Ágost.

NEVELÉSÜGY ÉS SZABÁLYOZÁS.

(Adalék a tanári munka jellemrajzához.)

I. Általános kiindulás.

A tanári munka jellemére vonatkozólag igen érdekes adalékhoz jutunk, ha megfigyeljük, milyen viszonyban van a szabállyal általában. De különben is figyelemre méltó kérdés az, hogy lehet-e és ha igen, mennyiben lehet a nevelői tevékenységet szabályozni.

Ezzel a kérdéssel: a »szabály« (norma) uralmával nem azonos az állami *törvények* (leges) uralmának a kérdése. Az utóbbiak az előbbieknél csak egy csekély részét teszik ki. Azonban a törvények nagy tekintélyéből sok átszáll számos normára, attól ezek fényt kapnak. Már több, mint kétszáz éve egyre erősödő irányzat az, hogy mindenféle tevékenységet bizonyos szabályok alá helyezünk. Jellemzi az egész nyugati jogfejlődést — Anglia kivételével — az, hogy mihelyt bizonyos, újfajta tevékenység esedékessé válik, valaminő »ügyág« kialakul, *először* valaminő szabály-hálózatot eszelnek ki, és pedig jó előre. Szinte jelszóvá lett: adjunk mindenre szabályt. Ami nem felel meg egy lefektetett szabálynak, — azt hiszik egyeseik, — az már nem is normális.

Az iskola sem maradt egészen mentes ettől az áramlattól. A jezsuiták pl. már 1599-ben megkapták a maguk, elég részletes, kikristályosított Ratio studiorum-ukat, de a szabályozás. — főkép